

مشرق و مغرب

محل مطبعه و اداره :

جفال اوغلنده امنيت

صندوغی جوارنده

شنکول يقوشنده

۲۲ نومرو

اضطار :

مشکله موافق آثار

جدیده مع الممنونیه

قبول اولنور

درج ایدلمه یین آثار اعاده اولنماز

دینه ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاست ، احوال و مشوره اسلامیه در بحث ایمر و هفته ده بر نشر اولنور

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسلری :

درسعادتده نسخه سی ۵۰ تپاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

قیرله دن مقوا بورو ایله کوندربیلرسه سنوی

۲۰ غروش فضله آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لکی	التی آیلانی	غروش
ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵
روسیه	۶۵	۳۵
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹

بشنجی جلد

۱۴ ذی الحجه پنجشنبه ۳۲۵ کانون اول ۳۲۶

عدد : ۱۱۹

مکاتیب

صراط مستقیم جریده اسلامیة سی هیئت محترمه سنه

محترم افتدیلر ،

منبه موحدین مرشد اخوان دین اولان صراط مستقیم کز حقا که اسم عظیمیله مسمی ، مرآت نور الهدی در .

نظاریکی ذوقه ، قارئینکی وجده مستغرق ایدن بو آینه فرقان نما ، بو مجله روانجشا عشاقینک صف نخستینده قائم بر مرید کرم وظیفه تلمیذانه می اجرا املیه کچکرده شئونات وطنیه مزدن باحث ومهم ، دراجدن مرسل عربضه مک رساله شریفه کزه درجی درجه وجوبده اولدینی حالد نشر بیورلما سی اساب مانعه دن منبعث اولدیننه مطمئن الوجدان ایدم . اطمنانک تظاهر اصابتیه شمدیده منشرح الجنان . مذکور مکاتوب محتویاتک شمیدیلک بر قسمنی بروجزیر بتکرار عرض وتذکار ایدرم :

محل مذکور مضافاتندن قوربین ناحیه سیله قرای ملحقه ومجاورده سی اهالیسی مشیخت اسلامیة نک مظاهر تندن محرومیتاری حسیه صولت مدهشته رهایینه طول مدت مقاومت ایده میه رک نهایت مغلوب وملول ، بالضروره بو کون داترسا ایله مصاب ومعلول اولمشلر سده عثمانیلرک خصیصه امتیازی اولان اوصاف مردانکی وحققشاسی بی هنوز ضایع ایتماش اولدقلرندن نجات وفاقولریده قویاً مأمولدر .

بوزوالیلر مستحق همت وسزاوار حایت ، وعاجلاً محتاج علاج حقیقتدر . جناب خالق الداء والدواء مرجع عائدینک در حال اتخاذ ایده جکی شبهه سز اولان تدابیر ومساعدینی مشمر ، دواى شفا بخشاسنی ، مؤثر بیورسون . فوائد اسلامیة وعثمانیه نک حصول وتأمینده علی قدر الطاقه خدمت ومعاونت هر موحد ایچون لاجرم ذمت دیانتدر . فی الجملة بوبابده نتائج نافعه حصوله عون السی ایله واسطه اولور ایسه جماعه منت عظیم بر نعمت بیلورم .

سلام مخصوص ایله توفیقات سبحانییه مظهریتکزی تمی ایدرم . . . منتسبین عدلیه دن

محمد جمیل

مطبوعات

یکی فیوضات ،

با کوده یکی بر رفیقمنز دها طوغدی : « یکی فیوضات » . الله اوزون عمرلی ایتسون !
اولجه تورک ادیبلرینک اک بویوکلرندن علی بک حسین زاده ، « فیوضات » عنوانیه بر رساله نشر ایتمشدی ، فقط او فیوضاتک عمری بر سنه نی تجاوز ایدمه مشدی . شمندی اونک یرینه ینه نامدار تورک ادباسندن احمد کمال بک یکی فیوضاتی اقامه ایدیور .
« یکی فیوضات » معنای تامیله تورکدر ، بوتون تورکدر . . .

« فیوضات » تورککلک بو کونکی مرکزی اولان استانبول شیوه سیله یازیور . مندرجاتی ، ادبیات و سیات . اقتصادی واجتماعی خصوصاتیله دها چوق محل ویرسه ، غائب ایتمز ، قازانیر ، صانیرز .
فکر سیاسیسی مسلمان بوتون تورکدر ؛ تورکدر آره سنده آریلق غیر یلق اولدیننه قائل دکل ؛ اسلامک قوه توحیدیه سنه تماماً مؤمن . مسلمانلرک بنیان مرصوص کبی یکپاره اولملرینه طالب .

تورک دیلمک برلشمه سنی ایستیور . ادبیاتده اصل اوله رق استانبول شیوه سنی آلیور . نامق کالدن ، مدحت جمالدن ، نمونه اشعار و ادبیات کتیریور . حاصلی دار الحریده دین ودیلمزه ، بو ایکی رکن وجود واستقلالزه خدمت ایدیور . تکرار دوام وبقیاسنه دعا ایله ، قارئلر مزه مندرجاتندن برایکی نمونه کوستره لم ، سیاسی بر مقاله سندن : روسلر ایران شاهینی (هرات) اوزرینه تشویق وتحریک ایدنجه انکلیز لرده افغانستان امیرینه پاره وعسکر ویروب (هرات) دن ایران شاهینک محاصره سنی بوزغه معاونت ایتدیلر .

ایشته افغان امیری انکلیز لرک آئنده . . . ایران شاهیده روسلرک آئنده بر آلت منفعت ! . . . اونلرک تحریکیله (۱۸۴۸) سنه سنده ایکی مسلمان ماتی (هرات) اوستنده بر برینک قانی ایچمکه باشلادی ! . . . افغانلر هرات دن ایران محاصره سنی رفع ایتدیلر . لکن بر آرز زمان کچدی یعنی ۱۸۵۶ ده ینه او دولترک تحریکیله هرات اوزرتده افغان ایله ایران بوغوشمغه باشلادی . ایشته بو تاریخ اسلامدن بر صحفه غفلت ! . . .

افغان ، ایران ، عثمانی صیرا ایله بر جرکه ده بتیشیک قونشی اوچ مسلمان دولدر . بو اوچ دولتک تاریخی اهل ادراک اولان بر مسلمان آغلما یان اوقوباماز . او طرفده افغان ایله ایران انکلیز ایله روس آئنده آلت اوله رق بری برینی بوغار . بو طرفده سلطان سام ایله شاه اسماعیل اوچ ایل تمام مذهب اوزرنده میلیونلر مسلمانلرک قانلری دوکرلر ، بری برینی وورورلر ، قیرارلر ، آخری بی تاب دوشلرل ؛ قونشولر کلیرل قافقازی آلیرلر ، بخارایی آلیرلر ، خیوه بی آلیرلر ، افغانی آلیرلر . . . آلیرلر ، آلیرلر ! بزده نهایت بو کونه دوشه ریز .

تاریخیه باقارسه قی کورورز که بز مسلمانلر بوتون عمر مزده بری بریزله ووروشمیشیق ! . . . یا اجنبیلر اللهه آلت اولمشیق ، یا خود اوزمن بر بهانه ایجاد ایتیشیک ! کاه سنی - شیعه مسئله لری ، کاه قارس - تورک دعوالری ، کاه عثمانی - عرب منازعلری ! . . . حاصلی جناب حق اسباب منازعه یی بر یوزندن کوکه چکسه بز بری بریزی بوغمی ایچون اوزمن سبب خاق ایددرز ! . . . افسوس ! . . . ایشته تاریخ مزده (هرات) مسئله سی کبی مسئله لره مع التأسف چوق تصادف اولونور !

« ترانه وطن » ایرانی قارده شلره هدیه اولمش بر منظومه دن :

وطن الدن کیدیور .

بزه فریاد ایدیور .

بیش امداده دیور .

یوری فریادینه کل :

وطن امدادینه کل !

آ نامیز در آ نامیز !

آ نادن ده یو جامیز .

بو وطندر خوجامیز .

یوری فریادینه کل :

وطن امدادینه کل !

سورودن اولما جدا :

قورد ایدر سوکرا جفا !

یا اوله ک ! . . . یا که باشا !

یوری فریادینه کل :

وطن امدادینه کل !

ارووب قیرمیش و حریت دینیہ علمینہ پک زیاده باغروب چاغرمشدر . بناء علمه لایجه نك قبول اولنمی غیر ملحوظدر .

روس لر شمالی ایرانده تماماً برلشمک ایستبورلر . — « طهران » غزنه سنك یازدیفته کوره ایرانك جهت شمالیه سنده روسلرک اهالی بی تحریکات و تشویقاتی حالادوام ایدیور . برطاقم ارباب فسادی قهر و تشکیل ایتمک بهانه سیله هر طرفه روس بایراغی چکلمشدر . ایرانك حیثیت ملیه واستقلالیه سنه مغایر بوکبی حرکاتک برطرف ایدلمی مقصدیله ایران خارجیه نظارتندن روس طهران سفارتنه ایدیان اعتراضلردن یرغره موفقیت حاصل اولمایور .

مسلمانلره تفضیفات . — اورنبورخ اداره روحانیه سنك تفتیشنه کمال اعتنا و دقت ایله دوام اولنیور . مفتش لر ، اداره روحانیه دن غیری ، اولا شهرنده کائن مکانب اسلامیه بی ده تفتیش ایدیورلر . مدرس و معلملره اوزون اوزادی به محرر سؤاللار کوندروب سرباً جواب ویرلمی طلب ایله یورلر . § خوقند شهرنده مسلمان مکتبلری تفتیش اولنیور . مفتش افندیلر ، هیچ برقاون و بانظامه مستند اولدینی حالده تورکستانده معلملک ایدن قزان تانارلرینی ، معلملکدن اخراجه تشبیت ایتمشلردر . کوبا قزان تانارلری اتحاد اسلام و تورکک براشمسی افکارینی نشر ایدیورلرملش ! . . .

§ قوستانای شهرنده نوغای یاق محله سی امامی سعیدزیری افندی حضرترلی علمینده کی مفتریان قولا ق آسان حکومت ، مأموریتندن اخراج ایدی . تحت اداره سنده ، آتی معلم ایله اداره اولانان اوچیز شا کردی مدرسه سی تعطیل تدبیره مجبور اولمشدر .

§ منزله شهرنده ، مسلمانلرک « سعادت » و « ملت » عنوانلی کتابخانه لری ، پولیس طرفندن سد وند ایدلی .

آفریقای اسلامی :

آفریقای اسلامی مراجعہ سی . — آفریقا قطعہ سنك قسم شمالیسی ، همان کاملاً اهالی مسلمہ ایله مسکوندر . قرآن کریم ایله لسان عرب ، بو قره لر اولکک سنی عصرلردنبری تمدین و تنویره چالشمقده در . خریطه یه باقیلورسه ، صحرای کیر و سودانک هر طرفده آزچوق بوزولش عربجه مملکت و شهر اسملری کوریلور . صرف ترجمه و تقلید ایله خریطه چیزدن و جنرافیا کتبی تألیف ایدن جغرافیونمز اکثریا اوکلماتک اصلی ندقیقه لزوم کورمیه رک ، لاتین حروفاتی یرینه عرب حرفلری قویهرق ، یالکش اسمار یازارلر . « وادی » ک عربجه « الوادی » اولدیفته ، « دار - فور » ، « دار - الصلا » کی مملکت اسملرندکی « دار » ک « دارالاسلام » و « دارالحرب » ده کی معنایه کلدیکنه دقت ایدنلریز پک آذر . هله اوروپا مطبوعاتندن اشخاص اسملرینی نقل ایدرکن ، « تازدین » ، « ساموری » ، « دودموراه » دیر آلورز . بونارک اصلری نه ، هانکی دین و مذهبندن ، هیچ تمیزه لزوم کورمیز ! .

پاریسندن گلش تلغرافنامه و غزنه لره باقارق فرانسزلرک بومماک اسلامیه به تعرضلرینی « مانتیشار » فرانسزله عادتاً حق ویریرجه سنه ، قتل اولنمش چاوش واونباشلرینک اسملرینی ده عادتاً آجیرجه سنه یازارز . فقط مملکتلرینی ، استقلاللرینی مدافعه یه چالیشان مسلمان سلطانلرینک ، واونارک تحت قوماندانلرند بولان مجاهدین اسلامیه نك وجودینی بیله خبر ویرمیز ، ویرمه یه لزوم کورمیز ، یاخود عقل ایتیمیز ، « بدویلر » دیر ، کچرز ... مثلاً باقکیز عثمانی جرائدندن برنده آفریقای اسلامی به ایدیان تعرضدائر فصل معلومات ویریلور :

یاشا ایران یاشا سن !

اولا ویران یاشا سن !

بزده وار قان یاشا سن !

یوری فریادینه کل :

وطن امدادینه کل !

احمد کمال

شئون

دولت عثمانیه :

تونس وجزائر مراهرلری . — تونس وجزایردن هجرت وسور . یه ده وطن ایدن مهاجرینک آتی سنه مدته خدمت عسکریه دن معاف طوتمسی حقنده برقرار اتخادی ایچون صدارت طرفندن شورای دولتک نظر دقتی جلب ایدلمشدر .

روسیه :

روسیه مسلمانلرینک محافظه ملیت جرائد لری . — روسیه مسلمانلرینک ملیت تمللری اولان مکتبلرینه تعرض ایدلیمکی و مسلمانلرک ده بوکا شایان حیرت بر شدت وانتظام ایله مقابله ده بولندقلرینی بر قاج هفته در ، یازوب کلوروز . کچن هفته دیدیکیز کی مسلمانلرک اظهار ایتدکلی حیات و فعالیت متعرضلری دوشوندیرمه یه باشلادی . روسیه مجلس مبعوثانده اکثریت فرقه سی اولان اوقتوبریستلر ، مکانب ابتدائی قانون لایحه سنك ، مسلمانلر منافعه تعدیلی طلب مجبوریتنی حسن ایدیلر . و مجلس مبعوثانک اکثریتی بوتعدیلاتک قبولنه تمایلدر . لکن مسلمانلر بو قدرچک تعدیلات ایله قناعت ایتبورلر . آرقه لرند یکوجود اوتوز مبلونلق بر کتله مسلمنه نك موجودیتنی ، اون بیکلرجه مکتوب و تلغرافنامه لر ، بیکلرجه اجتماع و قرارلر طویان بو محترم مجاهدلر ، حق ملیتلرینک ده زیاده محافظه سنی ایستبورلر . حتی بر آراق بوکاده موفق اولیور کی کوریلدیلر . مجلس مبعوثان « مسلمان اتفاق » فرقه سنك ارکانندن شیخ طوقایف وحقوق شناس مقصودی جنابلرینک فقره تعدیله لرینی بیله قبول ایتدی . فقط محافظه کارلرله ، شووینستلر بونک اوزرینه پک چوق کوروانی ایدوب ، طرفدارلرینی مجلسه طویلاهرق ، ماده یی ایکنجی دفعه رأیه تویدردیلر و انجق سکن اون رأی اکثریتله رده موفق اولدیلر . جهاد دوام ایدیور . حق البته نهایت غلبه ایده چک . مسلمان قارده شلریزی تشجیمه قالمشده کی کستاخلق بولورز . زمانیزک اک قوی سلاحی اولان فکر و سوزی عالم اسلامده شمدی به قدر کورمادک بر مهارت و فعالیتله استعمال ایدیورلر . صاغ اولسونلر .

قارصی قلعہ سنك نورکوردن ضبطی شلک لری . — روس غزنه لرند یازدیفته نظراً ، بوکونلرده ، « قارص » قلعہ سی ایچنده ، روسلرک ، عثمانیلرله قارص ایچون ایتدکاری ۱۸۲۸ ، ۱۸۴۵ ، ۱۸۷۷ محاربه لرینی خاطر لاتمق اوزره یاپیلمش بر آبدنک رسم کشادی مناسبیله بویوک شلک لری یاپیلمشدر . قافقاسیاده حکمدار قائمقامی اولان ذات ایله رؤسای روحانیه حاضر بولنشلردر قارص محاربانده دائر متعدد فوئده رانس لر ویرلمشدر .

روسیه ده حریت دینیہ مسئلہ سی . — روسیه یی مسلمان قارداشلرین ایچون اک مهم مسائیلدن بریسی « حریت دینیہ » اساسنک تمامی قبول و تطبیقیدر . کچره ، بعض حریت اساسلری ، روسیه قانون اساسیسنده موعود ایه ده اوراساسلری تنظیم ایدن قوانین هنوز مفقوددر . ایکی سنه اول حریت دینیہ یی تعیین ایدن قانون لایحه سی مجلس مبعوثانجه قبول اولوب ، مجلس اعیانه تودیع اولنمشدی . بوکره اعیانده مذکور لایحه یی تدقیقه مأمور قومیسون ، اجتماع اولسنی عقد ایتمش واعضادن بر باباسک حدت وشدتی اوزرینه درحال تعطیل مذاکرات ایتمشدر . . روایت کوره باباس افندی ، حدتندن اسکلمه سنی بره